

ТМГ. XXXVIII	Бр. 2	Стр. 931-933	Ниш	април - јун	2014.
--------------	-------	--------------	-----	-------------	-------

Приказ
Примљено: 30. 11. 2013.
Одобрено за штампу: 27. 5. 2014.

Јелена Османовић

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ФУНКЦИЈА АКЦИОНИХ ИСТРАЖИВАЊА*

Данас акциона истраживања представљају кључну полуку за многе ауторе, најчешће се везују за унапређивање васпитне праксе, како за унапређивање стручне праксе сваког појединог наставника, тако и за мењање школа и друштва у целини.

У току 2012. године појавила се књига *Акциона истраживања у педагошкој теорији и пракси*, доцента Филозофског факултета у Нишу, др Јелене Максимовић. Књигу су рецензирани проф. др Грозданка Гојков (Учитељски факултет Универзитета у Београду), затим проф. др Вељко Банђур (Учитељски факултет Универзитета у Београду) и проф. др Борис Кожух (Филозофски факултет Универзитета у Љубљани). Књига *Акциона истраживања у педагошкој теорији и пракси* заслужује посебну пажњу зато што је мало радова који на сличан начин указују на улогу акционих истраживања у унапређивању васпитно-образовне праксе. У наведеној књизи акциона истраживања нису само представљена као врста истраживања, научни приступ, већ она даје изузетно креативне и практичне одговоре на изазове које са собом носи „унапређивање“ васпитно-образовне праксе. Образлажући у предговору књиге улогу и значај акционих истраживања за унапређивање васпитно-образовне праксе, ауторка Јелена Максимовић ју је наменила свим студентима, наставницима у школама, на факултетима и свима онима чија је неоспорна жеља да усавршавају себе, стекну додатно методолошко образовање и теже да допринесу квалитету наставе и васпитно-образовне праксе.

Програмски садржај ове монографије представљен је систематично, а обухвата следеће сегменте: Појам акционих истраживања, Матрица планирања акционих истраживања, Методе акционих истраживања, Учесници у акционим истраживањима, Врсте акционих истраживања, Практична и теоријска питања у акционим истраживањима. Ауторка у ових седам поглавља обухвата сва карактеристична, теоријска и практична питања акционих истраживања.

osmanovic.jelena@gmail.com

* Jelena Maksimović (2012). *Akciona istraživanja u pedagoškoj teoriji i praksi*. Niš: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, str. 163.

У првом делу књиге полемише се око процеса сазнавања у педагогији, карактеристикама и могућностима сазнавања, као и о различитим врстама истраживања која су се временом умножавала. Наглашена је улога акционих истраживања, која су представљена као развојна истраживања усмерена на тражење, откривање и развијање успешних структура, процеса или организације и њихово увођење у васпитну-образовну праксу. Такође, акционо истраживање, у овом поглављу, дефинисано је са аспекта више аутора, говори се о терминима као синонимима акционих истраживања (борбено истраживање, посматрање са учешћем, акциони експеримент и сл.). Све ово је навело ауторку да истакне како нема јединствене дефиниције акционих истраживања. Наглашена је и улога Курта Левина из чијих радова су и настала акциона истраживања. Различите концепције акционих истраживања могу се сагледати кроз дефиниције различитих аутора: Корија (Correy), Хопкинса (Hopkins), Ебута (Ebbutt), Кемиса (Kemiss)... Анализом и синтезом ових дефиниција представљена је суштина акционих истраживања. Заједнички елементи свим одредбама акционих истраживања су: извођење истраживања у реалној васпитно-образовној ситуацији, мењање праксе као циљ истраживања и начин сазнавања те праксе, као и партиципација учесника у тој ситуацији у свим фазама истраживања. Овим се указује на социјални и учеснички карактер акционих истраживања.

У другом делу књиге објашњена је матрица акционог истраживања и представљена су њена четири главна подручја: опште одлике истраживања, нацрт истраживања и методологија, анализа података, приказивање и изношење резултата истраживања. Овде истичемо нека основна питања којима се ауторка бавила у овом поглављу: *Које је неопходно истраживање? Које су могућности и домети акционих истраживања? Који су циљеви истраживања? Који су општи, а који специфични циљеви истраживања? Која је основна методологија истраживања? Како водити рачуна о рефлексивности истраживања? Које су нам врсте података неопходне и од кога ћемо те податке добити? Где ће бити доступни подаци истраживања?* На веома систематски начин је описано како се припрема за спровођење акционих истраживања, какав је след фаза акционих истраживања, описане су етапе истраживања, описано све о предмету и проблему педагошког акционог истраживања, дефинисање задатака постављених у истраживању, а приказано је и све о евалуацији структуре и плана истраживања, као и изради извештаја и процене акционих истраживања.

У трећем поглављу књиге говори се о методама у акционим истраживањима. Истакнути су нивои анализе са применом одговарајућих поступака, техника и инструмената. Приликом планирања и реализације акционог истраживања, истиче ауторка, важно је да знамо коме је намењено. Зависно од тога изабраће се и примениће се техника и инструмент истраживања, и објавити резултати.

У делу *Учесници у акционим истраживањима* изнето је ко и како може спроводити акционо истраживање. Истакнуто је да учесници у акционим истраживањима могу бити наставници или група наставника, који раде унутар установе, или наставници истраживачи који раде заједнички, као и спољашњи сарадници који могу бити веома драгоцени јер пружају шири начин гледања и бивају велики ослонац у истраживању - названи „критички пријатељи“. Сви они деле професионални контекст и једни другима пружају помоћ у реализацији акционог истраживања.

Пето поглавље односи се на врсте акционих истраживања. Ауторка је изнела корене подела акционих истраживања који датирају још од Левина. Након тога описани су типови акционих истраживања: техничка акциона истраживања, практична акциона истраживања, еманципаторска акциона истраживања и изнете су карактеристике сваког од њих.

Практична и теоријска питања у акционим истраживањима базирана су на демократским начелима која леже у основи акционих истраживања. Методологија емпиријско-аналитичког приступа у великој мери утемељена је на принципима критичког рационализма.

Седмо, последње поглавље односи се на приказ модела акционог истраживања на тему *Сарадничко учење у настави у функцији унапређивања васпитно-образовне праксе*. Формулисане су полазне вредности истраживања, проблем истраживања, предмет, истраживачка питања и задаци, циљеви истраживања, фазе истраживања, дефинисање основних појмова, узорак и организација истраживања, коришћени поступци и инструменти у прикупљању података, обрада прикупљених података и отежавајући фактори за остваривање овог модела истраживања. Дакле, приказан је читав методолошки оквир акционог истраживања на ову тему са анализом података и добијених резултата.

Књига *Акциона истраживања у педагошкој теорији и пракси* показује да улога наставника није само у презимању готових производа научног истраживања и њихове примене у условима васпитног контекста у којем делује, већ је наставник и истраживач и учесник у мењању васпитно-образовне праксе. Актуелност проблематике акционог истраживања која захвата и подручје методологије педагогије, указује и на саму актуелност ове књиге која је написана у сврху унапређивања васпитно-образовне праксе и која ће допринети мењању улоге наставника у њиховом професионалном окружењу.